

امکان سنجی آموزش از راه دور از طریق اینترنت برای کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران

محمد رضاعلی بیک^۱ / روح انگیز جمشیدی^۲ / زهرا فرجی^۳

چکیده

مقدمه: با توجه به پیشرفت‌های فناوری اطلاعاتی و ارتباطی، آموزش از راه دور به وسیله اینترنت از موثرترین روش‌ها برای ارتقای سطح علمی کتابداران است. این آموزش مزایایی همچون محدود نبودن به زمان و مکان خاص، ارائه اطلاعات به صورت چند رسانه‌ای، تعامل همزمان آموزشگر با فراگیر را دارد. هدف این پژوهش مشخص کردن موضوعات جدید در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، تعیین میزان علاقه به آموزش از راه دور در کتابداران، تعیین مهارت‌های کتابداران و تعیین امکانات و محدودیت‌ها در راه‌اندازی دوره‌های آموزش از راه دور، امکان ارائه آموزش از طریق اینترنت را در کتابخانه‌های دانشگاهی بود.

روش بررسی: روش پژوهش پیمایشی - توصیفی بوده است. داده‌ها با پخش ۱۳۷ پرسشنامه بین کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در شهر تهران در مرداد و شهریور ۱۳۸۷ گردآوری شد.

یافته‌ها: کتابداران وزارت علوم ۹۰/۵ درصد و کتابداران وزارت بهداشت ۹۵ درصد به شرکت در دوره‌های آموزش از طریق اینترنت علاقه‌مند بوده‌اند، ۱۰۰ درصد کتابداران وزارت بهداشت و ۹۲/۸ درصد کتابداران وزارت علوم می‌توانند نیاز اطلاعاتی خود را به وسیله اینترنت برطرف کنند. پایگاه‌های اطلاعاتی بیشترین؛ و کتابخانه مجازی کمترین موضوع‌های تجربه شده توسط کتابداران برای دسترسی به اطلاعات بوده‌اند. وب سایت‌های آموزشی بیشترین و گفت‌وگو کمترین سهم را در زمینه روش‌های مورد نظر کتابداران برای ارائه آموزش داشته‌اند. به طور میانگین ۷۰ درصد کتابداران تأیید کرده‌اند که کتابخانه‌های آنان آمادگی لازم - شامل وجود تکنیسین کامپیوتر، دسترسی به نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مورد نیاز و وجود سایت اختصاصی یا کارگاه آموزشی - برای ایجاد دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت را دارند. ۵۰ درصد کتابداران وزارت علوم و ۲۱/۶ درصد کتابداران وزارت بهداشت آمادگی کتابخانه‌هاشان را برای برگزاری دوره‌های آموزش اینترنتی تأیید کرده‌اند. از موضوعات جدید رشته کتابداری بیشتر پاسخ‌دهندگان در دو وزارتخانه در زمینه مدیریت با موضوع مهندسی دانش، در زمینه مجموعه‌سازی با موضوع ارزشیابی مجموعه، در زمینه خدمات فنی با موضوع رده‌بندی چند برچسبی، در زمینه خدمات عمومی با موضوع معماری و وب سایت‌های آشنایی نداشته‌اند و به یادگیری موضوع سیستم‌های پایگاه اطلاعاتی در زمینه مدیریت، یادگیری مجموعه‌سازی منابع الکترونیک در زمینه مجموعه‌سازی، وب کاوی در زمینه خدمات فنی، کتابخانه دیجیتال در زمینه خدمات عمومی علاقه بسیار داشته‌اند. موافق نبودن بالا دستان، عدم اطمینان به اعتبار این دوره‌ها، مشکلات فنی، سرعت پایین خطوط اینترنت، فقدان و یا آشنا نبودن مدرسان مجرب برای آموزش این دوره‌ها و فقدان مسئول اجرایی این نوع آموزش از مشکلات بیان شده، در راه‌اندازی دوره‌های آموزشی توسط کتابداران می‌باشد.

◇ وصول مقاله: ۸۷/۸/۱۱، اصلاح نهایی: ۸۷/۱۰/۲۳، پذیرش نهایی: ۸۷/۱۲/۱۸

۱- مربی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

۲- استادیار گروه آمار و ریاضی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

۳- کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران؛ نویسنده مسئول (faraji.z@iums.ac.ir)

نتیجه گیری: کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران امکانات بالقوه و قابلیت‌های لازم برای برگزاری دوره‌های آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی از طریق اینترنت را دارند.

کلید واژه‌ها: امکان‌سنجی، آموزش از راه دور، آموزش اینترنتی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی

مقدمه

پژوهشگران نسبت به آموزش از راه دور از طریق اینترنت ارتباط معنا داری وجود دارد. [۴] ویرکوز در سال ۲۰۰۷ استفاده از تکنولوژی در آموزش علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را بهترین عامل در نحوه تعلیم و تربیت، یادگیری افراد، دستیابی به اطلاعات و ارتباط با دیگران دانسته است. [۵]

کتابخانه‌ها در حال تغییر از نظام سنتی به نظام مدرن می‌باشند بنابراین نیاز به آموزش کتابداران شاغل کاملاً ضروری است. از طرفی تمام کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌ها به اینترنت متصل می‌باشند و این کتابخانه‌ها از بخش‌های مختلف مانند نمایه‌سازی، فهرست‌نویسی، مرجع و اطلاع‌رسانی تشکیل شده‌اند، بنابراین بهترین و جامع‌ترین روش آموزش از طریق اینترنت می‌باشد. می‌توان آموزش از راه دور از طریق اینترنت را برای آموزش کتابداران این دانشگاه‌ها پیشنهاد کرد. از مزایای این نوع آموزش در رشته کتابداری می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: عدم وابستگی به زمان و مکان خاص، همسو کردن فراگیران با رشد سریع تکنولوژی، ورود تکنولوژی‌های جدید به کتابخانه‌ها، دسترسی به تحصیل برای افرادی که تحت فشار و مسئولیت شغلی قرار دارند، برای افرادی که دور از محل تحصیل زندگی می‌کنند و راهی برای ادامه تحصیل ندارند، فرصت کسب و ارتقای مهارت‌ها و دانش حرفه‌ای را به محض نیاز فراهم می‌کند. [۵] نامحدود بودن حضور دانشجویان در این کلاس‌ها، بالا رفتن سطح علمی و فرهنگی جامعه کتابداران، بالا رفتن کیفیت دروس ارائه شده توسط مدرس [۶]، تشویق دانشجویان برای خلاقیت و کنجکاوی از طریق گفتگو با دیگر همکاران، پویا بودن (در این نوع آموزش می‌توان به همراه محتوا، از صدا و تصویر استفاده کرد، بالا رفتن و سهولت ارتباط با دانشجویان و مدرسان سایر کشورها، تنظیم سرعت مطالعه با توجه به

کتابخانه‌ها و مراکز علمی براساس اهداف خاصی شکل می‌گیرند و به همین دلیل، وظایف و عملکردهای معینی دارند. فلسفه وجودی هر کتابخانه ارائه خدمات متنوع به جامعه در راستای اهدافی است که برای آن کتابخانه در نظر گرفته شده است. در گذشته به علت پیچیده نبودن جوامع و محدود بودن نیازها، کتابخانه‌ها معمولاً ساده بودند اما امروزه به علت گسترش علوم و فنون و متنوع شدن رشته‌های علمی احراز آمادگی برای کار کردن در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی به آسانی گذشته نیست. [۱] علاوه بر این اگر فردی برای این حرفه آمادگی کافی داشته باشد پیشرفت روز افزون و مداوم علوم و فنون، گسترش مسئولیت‌های کتابخانه و نیازهای در حال رشد جامعه استفاده کننده از کتابخانه، دانش و مهارت‌های او را نا کافی می‌سازد. پس بقای هر کتابدار وابسته به این است که دائماً بر کیفیت و کمیت دانش و مهارت‌های حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای خود بیفزاید. [۲] در تحقیقات مرتبط با مقاله حاضر که تاکنون بر روی امکان‌سنجی آموزش از راه دور انجام شده است می‌توان به طور نمونه به موارد زیر اشاره کرد.

سیفی در سال ۱۳۸۵ امکان انجام آموزش از راه دور در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی را بررسی کرده است و آن را تا سطح ۵۷۱۵ درصد تخمین زده است. [۳] آب پیما در سال ۱۳۸۱ پایان‌نامه‌ای با عنوان بررسی نگرش اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته ترویج و آموزش کشاورزی نسبت به آموزش از راه دور از طریق اینترنت انجام داده است که تجزیه و تحلیل داده‌ها بیانگر این مطلب بود که بین متغیرهای مستقل استفاده از اینترنت به عنوان یک منبع آموزشی، آشنایی با امکانات اینترنت، دانشگاه محل تدریس یا تحصیل و نگرش

وزارت بهداشت در شهر تهران، جامعه پژوهش این تحقیق بودند. تعداد کل اعضای جامعه پژوهش ۱۵۵ نفر بود، که ۱۳۷ نفر از مجموع آنها به ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه، پاسخگو بودند. روش تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS انجام گرفت. در مورد داده‌های کمی ابتدا آنها را بر اساس کمترین و بیشترین مقدار مشاهده شده مرتب نموده و پس از دسته بندی مقادیر متغیر، توزیع فراوانی آنها مشخص شد. این توزیع‌ها عموماً در جداول توزیع فراوانی و در چند مورد نیز با رسم نمودار ارائه گردیده است.

یافته‌ها

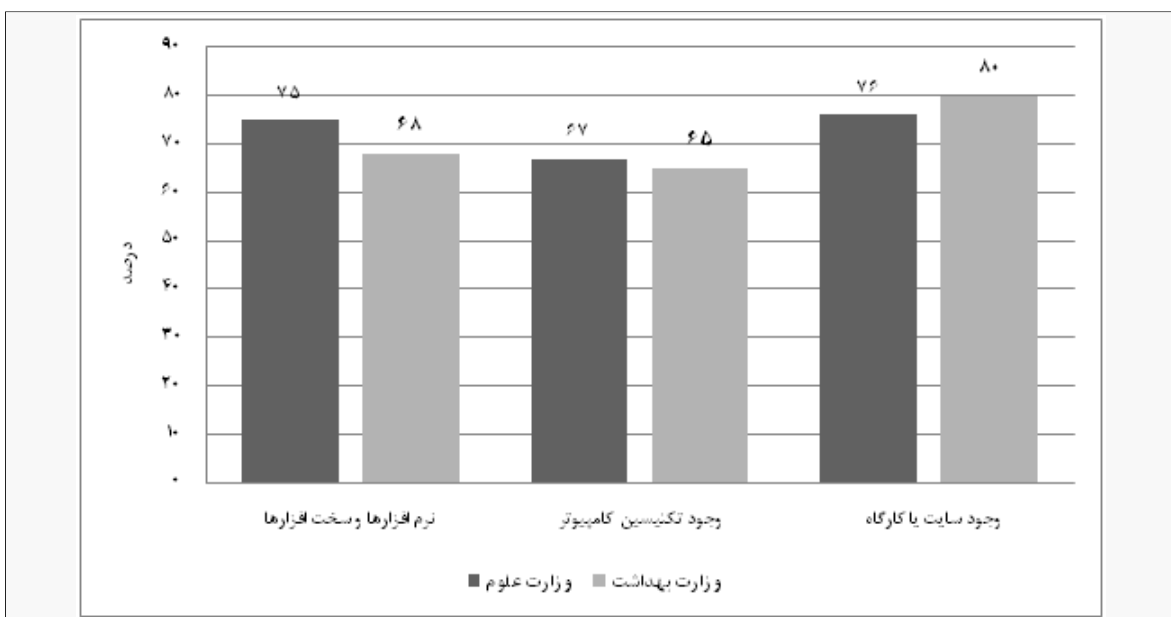
کتابداران شاغل در بخش‌های مختلف کتابخانه‌های دانشگاهی، ۱۰۳ نفر زن و ۳۴ نفر مرد بوده‌اند که ۶۵ درصد از آنها دارای مدرک لیسانس بوده‌اند. میانگین تجربه شغلی در این کتابداران ۱۱ سال است و نیمی از این کارکنان در بخش خدمات عمومی مشغول به کارند. بیش از ۹۰ درصد کتابداران به شرکت در دوره‌های آموزش از طریق اینترنت علاقه مند بوده‌اند. روزآمدسازی دانش شغلی و بالا بردن سطح مهارت‌های عملی و حرفه‌ای از بالاترین اهداف شرکت کتابداران در این دوره‌های آموزشی بوده است.

درک و فهم فراگیر [۷]، آسان بودن پیگیری و مراجعه به سر فصل‌های قبل، عدم محدودیت زمانی و مکانی برای خواندن یک سر فصل یا موضوع [۶]، روزآمدسازی و سرعت در دسترسی به اطلاعات [۸].

با توجه به مزایای بسیار زیاد آموزش از راه دور نسبت به آموزش سنتی و فقدان برنامه موجود برای آموزش مستمر کتابداران شاغل، آگاهی از امکانات و نیازهای کتابداران برای تهیه یک طرح آموزشی مداوم و مستمر، مفید می‌باشد. این مقاله بر آن است تا با مشخص ساختن موضوعات جدید در رشته کتابداری و اطلاع رسانی، تعیین میزان علاقه به آموزش از راه دور در کتابداران، تعیین مهارت‌های کتابداران و تعیین امکانات و محدودیت‌ها در راه اندازی دوره‌های آموزش از راه دور، امکان ارائه آموزش از طریق اینترنت را در کتابخانه‌های دانشگاهی مورد بررسی قرار دهد.

روش بررسی

نوع پژوهش کاربردی و روش پژوهش پیمایشی توصیفی می‌باشد. کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی ۱۶ دانشگاه وابسته به وزارت علوم و ۳ دانشگاه وابسته به

نمودار ۱: بررسی امکانات کامپیوتری موجود در کتابخانه‌های مورد پژوهش

راهنماهای موضوعی، موتورهای کاوش و راهبردهای جستجو با میانگین تقریبی ۸ سال و در پاسخ‌دهندگان وزارت علوم، راهنماهای موضوعی و موتورهای کاوش با میانگین تقریبی ۷ سال بیشترین زمینه‌های موضوعی تجربه شده توسط کتابداران بوده‌اند.

کتابخانه مجازی با میانگین تقریبی ۲ سال کمترین میانگین تجربه کاری را نسبت به سایر زمینه‌های موضوعی در این پاسخ‌دهندگان به خود اختصاص داده است.

نمودار ۳ نشان می‌دهد که وب سایت‌های آموزشی و گفتگو در کتابداران مورد مطالعه به ترتیب، بیشترین و کمترین آمار را در نسبت به سایر روش‌های ارائه آموزش از راه دور از طریق اینترنت داشته‌اند.

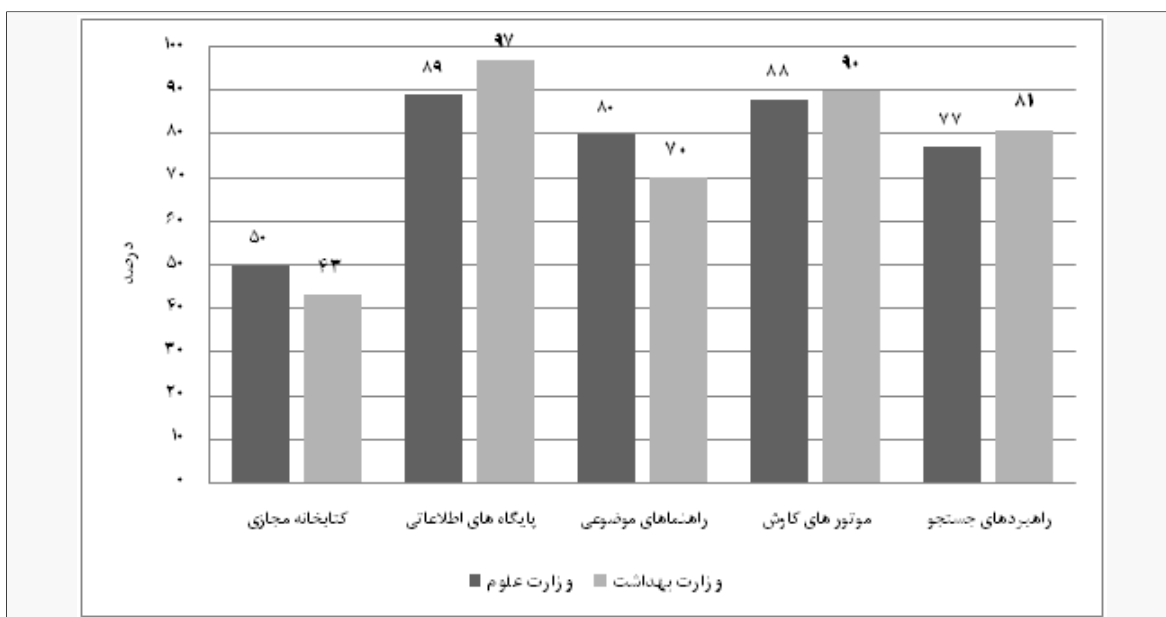
از موضوعات جدید رشته کتابداری در زمینه مدیریت، تقریباً ۶۸ درصد پاسخ‌دهندگان با موضوع مهندسی دانش‌آشنایی نداشته‌اند. ۶۵ درصد پاسخ‌دهندگان با موضوع مدیریت دانش و ۵۴ درصد با موضوع سیستم‌های پایگاه اطلاعاتی آشنایی نسبی داشته‌اند و ۶/۵ درصد پاسخ‌دهندگان با موضوع‌های اخلاق اطلاعات و مدیریت اطلاعات فردی آشنایی کامل داشته‌اند. در زمینه علاقه‌مندی به یادگیری، ۴۳ درصد پاسخ‌دهندگان به

تجهیزات و امکانات لازم برای ایجاد دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت، با توجه به دسترسی به نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مورد نیاز، وجود تکنیسین کامپیوتر و دسترسی به سایت اختصاصی یا کارگاه آموزشی مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به نمودار ۱، در کل بیش از ۶۵ درصد امکانات و تجهیزات برای برگزاری دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت در کتابخانه‌ها مهیامی باشد.

همچنین بیش از ۷۰ درصد کتابداران بودجه و آمادگی لازم برای ایجاد دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت را در کتابخانه‌هایشان تأیید کرده‌اند.

در مورد مهارت‌های کتابداران برای استفاده از دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت بیش از ۹۵ درصد کتابداران می‌توانند نیاز اطلاعاتی خود را به وسیله اینترنت برطرف کنند. با توجه به نمودار ۲، پایگاه‌های اطلاعاتی بیشترین و کتابخانه مجازی کمترین موضوع‌های تجربه شده کتابداران نسبت به سایر زمینه‌های موضوعی بوده‌اند.

در مورد زمینه‌های موضوعی مختلف در دسترسی به اطلاعات، پاسخ‌دهندگان وزارت بهداشت، در سه زمینه

نمودار ۲: توزیع فراوانی زمینه‌های موضوعی تجربه شده توسط کتابداران کتابخانه‌های مورد پژوهش

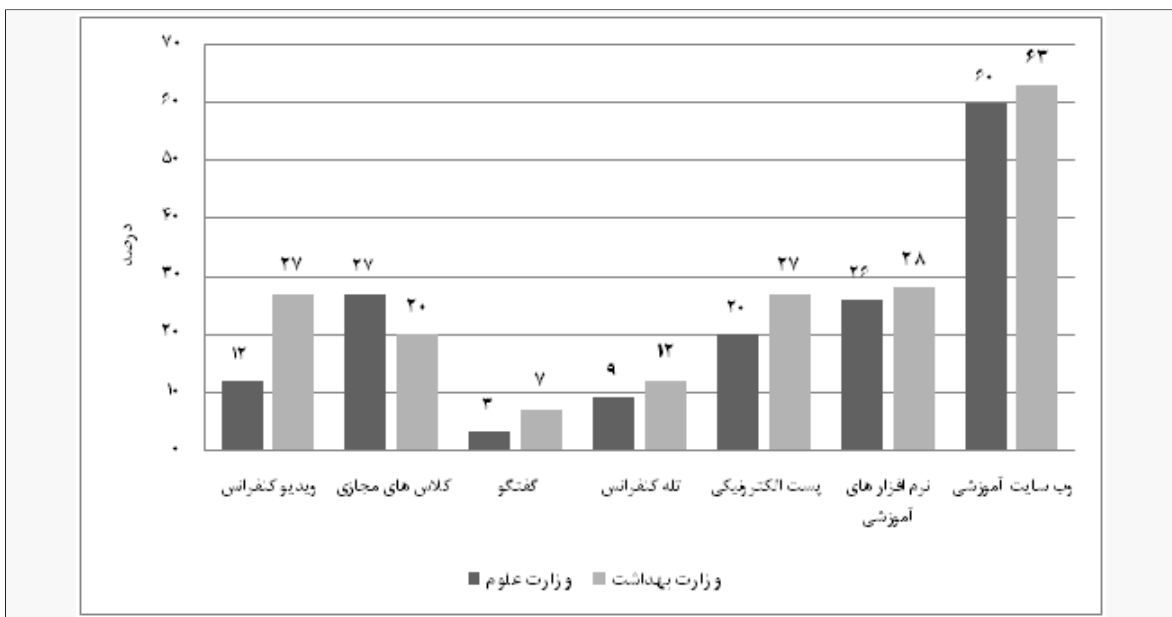
جدول ۱: شاخص آماری مربوط به مدت زمان تجربه کاری (بر حسب سال) در زمینه های موضوعی مختلف برای کتابدارانی که در این زمینه ها کار کرده اند در کتابخانه های مورد پژوهش

زمینه موضوعی	وزارت علوم					وزارت بهداشت				
	پاسخ هنده (نفر)	مدت (سال)	کمترین (سال)	بیشترین (سال)	میانگین (سال)	پاسخ هنده (نفر)	مدت (سال)	کمترین (سال)	بیشترین (سال)	میانگین (سال)
کتابخانه مجازی	۱۷	۱	۹	۲۱	۲/۷۶	۱۲	۱	۸	۲۵	۲/۶۷
پایگاه های اطلاعاتی	۲۴	۱	۱۵	۳۵	۳/۵۷	۱۷	۱	۱۰	۳۰	۶/۶۴
راهنما های موضوعی	۲۱	۱	۱۴	۳۷	۷/۲۳	۱۷	۱	۲۵	۳۰	۸/۴۷
موتور های کاوش	۲۴	۱	۱۴	۳۷	۷/۱۲	۱۶	۲	۲۵	۳۰	۸/۳۱
راهبردهای جستجو	۱۹	۱	۱۴	۳۷	۶/۵۲	۱۷	۳	۲۵	۳۰	۸/۰۵

انتخاب منابع آشنایی کامل داشته اند. ۴۵ درصد پاسخ دهندگان با موضوع نیازسنجی آشنایی نسبی داشته اند. در زمینه علاقه مندی به یادگیری این موضوعات، ۴۳ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع ارزشیابی مجموعه و ۲۴ درصد به نیازسنجی علاقه نداشته اند. ۲۲ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع ابزار انتخاب منابع و ۲۷ درصد به ارزیابی وب سایت ها علاقه متوسطی داشته اند. ۵۹ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع مجموعه سازی منابع الکترونیک علاقه بسیار داشته اند. از موضوعات جدید رشته کتابداری در زمینه خدمات

موضوع مدیریت اطلاعات فردی، علاقه نداشته اند. ۲۲ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوعات مدیریت دانش و مدیریت تکنولوژی اطلاعات علاقه متوسطی داشته اند. ۶۲ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع سیستم های پایگاه اطلاعاتی و مدیریت دانش علاقه بسیار داشته اند.

از موضوعات جدید رشته کتابداری در زمینه مجموعه سازی، ۴۵ درصد پاسخ دهندگان با موضوع ارزشیابی مجموعه و ۶۹ درصد با ارزیابی وب سایت ها آشنایی نداشته اند. ۲۳ درصد پاسخ دهندگان با موضوع ابزار

نمودار ۳: توزیع فراوانی تمایل کتابداران مورد مطالعه به روش های ارائه آموزش

فنی، ۷۹ درصد پاسخ دهندگان با موضوع رده بندی چند بر چسبی آشنایی نداشته اند. ۲۳ درصد پاسخ دهندگان با موضوع فهرست نویسی منابع دیداری و شنیداری و ۵ درصد با فهرست نویسی منابع دیداری و شنیداری آشنایی کامل داشته اند. ۳۶ درصد پاسخ دهندگان با موضوع فهرست نویسی منابع الکترونیکی آشنایی نسبی داشته اند. ۴۷ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع رده بندی چند بر چسبی علاقه نداشته اند، ۲۵ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع وب سنجی علاقه متوسطی داشته اند. ۶۱ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع وب کاوی علاقه بسیار داشته اند.

از موضوعات جدید رشته کتابداری در زمینه خدمات عمومی، ۸۰ درصد پاسخ دهندگان با موضوع معماری وب سایت آشنایی نداشته اند و ۵۵ درصد پاسخ دهندگان با موضوع مهارت های اولیه کامپیوتر آشنایی کامل داشته اند. ۵۸ درصد پاسخ دهندگان با موضوع منابع پزشکی مستندگرا و آموزش های الکترونیکی آشنایی نسبی داشته اند. ۳۸ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوعات یکپارچه سازی هوشمند اطلاعات و سیستم های خیره علاقه نداشته اند. ۴۰ درصد پاسخ دهندگان در وزارت بهداشت به یادگیری موضوع وب ۲ علاقه متوسطی داشته اند. ۶۹ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع کتابخانه دیجیتال علاقه بسیار داشته اند.

از مشکلات مطرح شده توسط کتابداران وابسته به وزارت بهداشت، عدم اطمینان به اعتبار این دوره های آموزشی، مشکلات فنی، نبود زیرساخت های فنی در کشور، سرعت پایین خطوط اینترنت، فقدان و یا آشنا نبودن مدرسان مجرب برای آموزش این دوره ها در رشته کتابداری و اطلاع رسانی، فقدان مسئول اجرایی این نوع آموزش در کشور را می توان برشمرد.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به یافته های پژوهش در می یابیم که کل کتابداران شاغل در بخش های مختلف کتابخانه های دانشگاهی در هر دو وزارتخانه تقریباً دارای تجربه شغلی ۱۱ سال هستند و

نیمی از این افراد در بخش خدمات عمومی کتابخانه مشغول به کارند. جامعه کتابداران در تحقیق اردلان (۱۳۷۳)، دارای میانگین تجربه شغلی ۱۶ سال بوده است، که تقریباً جامعه سالمندی به حساب می آمده است. اردلان جذب فارغ التحصیلان جدید را یکی از اهداف مهم کتابخانه های دانشگاهی در تجهیز نیروی انسانی کتابخانه ها دانسته است. همچنین ۷۰ درصد از آنها در بخش خدمات فنی مشغول به کار بوده اند که در مقایسه با نتایج به دست آمده از این تحقیق که بیش از نیمی از کارکنان کنونی کتابخانه ها در بخش خدمات عمومی فعالیت می کنند می توانیم این طور نتیجه بگیریم که با ورود رایانه ها و اینترنت در کتابخانه ها شیوه های نوینی در فهرست نویسی و رده بندی به وجود آمده است و باعث شده است که از تجمع توانایی های تخصصی در بخش خدمات فنی کاسته شود و بیشتر نیروها به سمت خدمات عمومی که شامل مباحث جدید در اشاعه اطلاعات هستند، کشیده شوند.

با توجه به جمعیت جوان شاغل در کتابخانه ها و اینکه این افراد سال های زیادی را برای خدمت کردن در کتابخانه ها پیش روی خود دارند باید از علاقه مندی آنها به آموزش از طریق اینترنت استفاده کرد و آنها را به سمت یادگیری مطالب سودمندی که به اداره کارآمدتر کتابخانه های جدید منجر می گردد سوق داد. این آموزش ها بهبود هر چه بیشتر بهره وری در کتابخانه های آینده را موجب می شوند.

بزم [۹] (۱۳۸۲)، ۵ فاکتور رشد سریع فناوری اطلاعات، ورود تکنولوژی های جدید به کتابخانه ها، نیاز افراد متخصص به دانش روز، برنامه های فراگیر برای جذب گروه های جدید به کتابخانه و تغییر در خدمات کتابخانه را ضرورت آموزش مستمر کتابداران، در کتابخانه ها می داند. بنابراین می توان دلیل اصلی علاقه کتابداران به آموزش مداوم را تغییر نظام سنتی کتابخانه ها به نظام مدرن دانست. بسیاری از کتابداران با شیوه های قدیمی و امکانات محدود به دانش در این رشته دست یافته اند و با تغییر در تکنولوژی، ورود اینترنت و پایگاه های اطلاعاتی نیاز به آموزش دوباره خود را کاملاً احساس می کنند. همان طور که اشاره شد

و اطلاع رسانی، میزان علاقه به آموزش در کتابداران شاغل، مهارت های کتابداران، تجهیزات و امکانات، بودجه و محدودیت های کتابخانه ها و مشکلات موجود در آموزش از راه دور از طریق اینترنت مورد ارزیابی قرار گرفت. با تفسیر یافته های پژوهش در می یابیم که کتابخانه های دانشگاهی امکانات بالقوه و قابلیت های لازم برای برگزاری دوره های آموزش کتابداری و اطلاع رسانی از طریق اینترنت را دارند. اجرای چنین کاری و همگام بودن با پیشرفت های حاصله از آن، مستلزم برنامه ریزی های دقیق و اصولی و رفع مشکلات کنونی در اجرای آن می باشد. توجه به تجربیات کشورهای دیگر، تعیین مسئول اجرایی این نوع آموزش، ایجاد بانک محتوای الکترونیکی جهت ارائه، ایجاد زیرساخت فرهنگی مناسب، اتخاذ تدابیری برای رفع نقایص ناشی از پایین بودن سرعت خطوط اینترنت، ارائه دروس عملی و کارگاه به صورت حضوری از پیشنهاد های مطرح شده این پژوهش درباره آموزش از راه دور از طریق اینترنت در کتابخانه های دانشگاهی وزارت علوم می باشد. [۱۳]

References

1. Ardalan R. [Study of necessary of developing education for librarian in central library in universities] [M.A. Thesis]. Tehran: Tarbiat Modarres University; 1994. [Persian]
2. American Library Association. No Title. No Date. Available from: www.ALA.org
3. Seifi L. [Feasibility Study of Distance Learning at library and information science] [M.A. Thesis]. Tehran: Islamic Azad University, Sciences and Research Branch; 2006. [Persian]
4. Abpiyma H. [Study attitude of distance learning via internet in masters and students in agricultural education & web design] [M.A. Thesis]. Tehran: Tarbiat Modarres University; 2002. [Persian]

روزآمدسازی دانش شغلی و بالا بردن سطح مهارت های عملی و حرفه ای از اهدافی است که اکثر کتابداران مورد مطالعه برای شرکت خود در دوره های آموزش ضمن خدمت به آنها اشاره کرده اند.

با توجه به اینکه رشته کتابداری و اطلاع رسانی ماهیتی بین رشته ای دارد و موضوعاتش با موضوعات علوم کامپیوتر و علوم اطلاعات بسیار همپوشانی دارد بنابراین هر روز شاهد ورود کلید واژه ها و موضوعات جدید در این رشته می باشیم. محمود و اجمل خان [۱۰] (۲۰۰۷) در پژوهش خود، زمینه های مورد توجه بسیاری از پاسخگویان در حرفه علوم کتابداری و اطلاع رسانی را آموزش تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات بیان می کنند.

اردلان [۱۱] (۱۳۷۳) نیز، از میان موضوعات مختلف مورد نیاز کتابداران، تکنولوژی اطلاعات، تهیه و سفارشات، خدمات مرجع، نمایه سازی و چکیده نویسی و سازماندهی مواد اشاره کرده است. همان طور که الیسون [۱۲] (۲۰۰۰) نیز بیان می کند مجموعه سازی، رده بندی، ذخیره و بازیابی و دیگر فعالیت های کتابخانه ای بدون استفاده از اینترنت و روش های نوین غیر قابل تصور می باشد.

آموزش از راه دور از طریق اینترنت از شیوه های نوین آموزش است که نیازمند تکنولوژی های جدید و به کارگیری دانش این تکنولوژی ها برای استفاده از آن است. [۱۱] کتابداری و اطلاع رسانی نیز دارای ماهیتی پویاست. در نتیجه تغییرات سریع در این حرفه آموزش آن را نیازمند بهره گیری از شیوه ای می کند که همواره در دسترس و به سرعت قابل تغییر در محتوا باشد. [۱۲] بنابراین آموزش از راه دور از طریق اینترنت در رشته کتابداری و اطلاع رسانی بسیار مورد توجه و حایز اهمیت می باشد. از آنجا که پیشرفت و تحول در فناوری های جدید امری ذاتی است و نمی توان مانع آن شد کتابخانه های سنتی باید خود را با این تحولات همگام سازند، راه اندازی دوره های مجازی در حال حاضر بهترین راه حل برای همگانی کردن هدف متعالی آموزش و بالا بردن سطح علمی جامعه می باشد. در این پژوهش امکان سنجی آموزش از راه دور از طریق اینترنت در شش زمینه موضوعات جدید در رشته کتابداری

5. Virkus S. Use of Web 2.0 technologies in LIS education: experiences at Tallinn University, Estonia. Program: electronic library and information systems 2008; 42(3): 262-74. Available from: URL: www.emeraldinsight.com
6. Hasanzadeh M. [Feasibility Study of Distance Learning via Internet for Library & information science] [M.A. Thesis]. Tehran: Tarbiat Modarres University; 2002. [Persian]
7. Maleki F. [Electronic learning. Students' Newsletter 2006; 14(48)]. [Persian]
8. Khaleghi N. [Library & librarian role in telelearner service]. Nama: Electronic journal of information & documents science Iran research 2006; 1. Available from: URL: http://www.irandoc.ac.ir/e_j
9. Bazm S. [comparing library and information science websites in selected countries and present a model for Iran] [M.Sc. Thesis]. Tehran: Iran University of Medical Sciences, School of Management and Medical Information Science; 2003. [Persian]
10. Mahmood K, AjmalKhan M. ICT training for LIS professionals in Pakistan: a needs assessment. Program: electronic library and information systems 2007; 41(4): 418-27. Available from: URL: www.emeraldinsight.com/
11. Ellison JW. Distance learning for today's librarian. Library Review 2000; 49(5): 240-2. Available from: URL: www.emerald_library.com
12. Robinson L, Bowden D. Distance learning and LIS professional development. The electronic library 2002; 20(5): 420-4. Available from: URL: www.emeraldinsight.com
12. Faraji Z. [Feasibility Study of Distance Learning via Internet for Library Staffs in Central Libraries of Universities of Ministry of Health and Medical Education and Ministry of Science, Research and Technology in Tehran] [M.Sc. Thesis]. Tehran: Iran University of Medical Sciences, School of Management and Medical Information Science; 2009. [Persian]

A Feasibility Study on Distance Learning thorough Internet for Library Staffs in Central Libraries of Universities of Ministry of Health and Medical Education (MoH); and Ministry of Science, Research and Technology in Tehran

Ali Byek M.R.¹ / Jamshidi R.² / Faraji Z.³

Abstract

Introduction: Given to information and communication technology distance learning thorough internet is the best way for librarians scientific upgrading. Distance learning has very useful advantages such as non-limiting to special time and place, multimedia information presentation, simultaneous interaction between educator and learner. This research was aimed to indicate new topic in library and information science, interest of library staffs in distance learning, librarian skills, feasibility and problems in distance learning.

Methods: This is a descriptive survey study. Data are collected by a questionnaires distributed among 137 library staffs in central libraries in universities of (MoH); and Ministry of Science, Research and Technology in Tehran in August and September of 2008.

Results: Librarians in ministry of science 90/5%; and MoH librarians 95% were interested in participate to distance education via internet. Some 92/8% of librarians in ministry of science and 100% of librarians in MoH could satisfy their information needs thorough internet. Most of the librarians have experienced "data bases"; and least of them experienced "digital libraries". Educational Web sites were the most; and chats the least methods for distance learning presentation. More than 70% of librarians confirmed that their libraries spend budget for distance learning; 50% of librarians in ministry of science and 21/6% of librarians in ministry of health confirmed that facilities and equipment are provide for performances distance learning in libraries. Most of the librarians in both ministries didn't familiar with Engineering knowledge, collection evaluation, multi-label classification and Website architecture. They were very interesting to learn database management system, web mining, and digital library. Boss disagreements, not authorizing, technical problems, low speed internet, educators unfamiliar with this type of learning, have no performance responsible, were problems that librarians indicated.

Discussion: Central libraries in governmental universities in Tehran can be able to performance distance learning thorough internet.

Keywords: *Feasibility Study, Distance Learning, Internet learning, library and information science*

1- Instructor, School of Management and Medical Information Science, Iran University of Medical Sciences

2- Assistant Professor, School of Management and Medical Information Science, Iran University of Medical Sciences

3- M.Sc. of librarianship and Medical Information Science, School of Management and Medical Information Science, Iran University of Medical Sciences